

MARTÍ DOMÍNGUEZ

De salt i de rebot

“Una carpa tallà la pell de l'aigua: la lluentor platejada del peix voltat de gotes irisades semblà immobilitzar-se en el punt àlgid del salt”. La frase és de Jesús Moncada, del seu llibre *Camí de Sirga*, on l'escriptor de Mequinensa aconseguí un dels punts “àlgids” de la seua obra narrativa. Així com Claudio Magris va escriure aquell bellíssim llibre dedicat al Danubi, Moncada ha centrat la seua obra en l'Ebre, i és una veritable meravella com reviu la vida de traginers i navegants, amb aquells paisatges d'orografies esquelètiques i de pollancredes apàtiques, amb aquelles aigües verdes, tocades d'una sonsònia vaga i letàrgica.

I, tanmateix, aquella frase de Moncada que obri aquest article, en el seu moment la vaig marcar perquè em va sobtar que adscriuís aquell salt “que talla la pell de l'aigua” a una carpa. Precisament, en un dels relats més bells de Joaquim Ruyra, *Una tarda de mar*, es descriu una situació ben similar: “Una tonyina que saltà en l'aire entre un escampeig de ruixims, a pocs metres de la nostra barca, ens féu restar bocabadats i sense vogar”. Els peixos que formen grans grups o moles acostumen sovint a escapar d'un possible depredador engegant un salt espectacular, que deixa el depredador (un dofí, un golfàs o un black-bass) amb un pam de nas. Fins l'extrem que alguns d'aquests peixos planctònics han arribat a desenvolupar tant les seues aletes pectorals i ventrals que, en alguns casos, poden fins i tot arribar a planar fora de l'aigua. Per això, és ben possible que la imatge que va quedar gravada en la ment de l'escriptor de Mequinensa d'un peix “de lluentor platejada, voltat de gotes irisades” no pertanyera en realitat a una carpa, sinó més aviat a una llissa. Aquest peix migra en petites moles a l'interior de les aigües continentals, i és capaç de viure llargues temporades en aigües dolces (eurihali-nes), i com se sap, és un saltador viu i eixerit.

De segur que aquestes consideracions us semblaran d'una absoluta intrans-

cendència. I certament ho són. De fet, vaig subratllar aquella frase de *Camí de Sirga* i la vaig oblidar. Però l'atzar ha volgut que coincidiren en les meues relectures els textos de Ruyra i de Moncada, i que de rebot em feren meditar sobre com l'escriptor actual, tot i ser un gran mestre de la descripció, descuida sovint els petits detalls naturalístics. En la recent novel·la sobre Sade de Gonzalo Suárez, l'autor s'entesta a explicar que un dels protagonistes s'oculta entre el brancatge espès d'una alzina del jardí d'un palau de Bretanya, la qual cosa és ben improbable, perquè tant carrasques com alzines són plantes mediterrànies, impròpies d'un clima atlàntic. I confusions d'aquests tipus, d'errònies adscripcions de noms de plantes i d'ocells, són freqüents en les obres dels novel·listes actuals, que no els importa gaire que aquell

recurs siga o no biològicament encertat.

En canvi, les planes de Joaquim Ruyra són a vessar de correctíssimes observacions, com també s'esdevé amb l'obra de Víctor Català, on els noms de la flora apareixen nítidament definits. I així, a l'inici de *Solitud*, la mai prou admirada Caterina Albert defineix l'altura del seu salt: “Al cim s'arrapaven les tanques de les feixes, fetes amb atzavares associades, quals fulles testes i polpudes, ferien l'espai com glavis apomellats, i, a trossos, amb tamaris de brancada bellugadissa o rengleres d'arns que aleshores començaven sa blanca florida tota enronada de punxes”.

Convindreu que frases d'aquesta exactitud, d'aquesta lluentor platejada, amb una tan gran seguretat en l'ús dels mots, ens fan restar, per uns minuts, si més no, bocabadats i sense més ànims per a seguir “vogant”...

